

Sygn. akt V CZ 17/13

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Kozłowska (przewodniczący)

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa D. Bank Polska S.A. w W.
przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 maja 2013 r.,
zażalenia pozwanego Skarbu Państwa na orzeczenie, zawarte w punkcie 1 wyroku
Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 30 listopada 2012 r.,

uchyła zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym (1).

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w wyroku z dnia 1 czerwca 2012 r. oddalił powództwo D. Bank Polska S.A., w sprawie przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego, o zapłatę. Powód żądał zasądzenia określonej kwoty na podstawie art. 417¹ § 2 k.c. Twierdził, że poniósł szkodę na skutek niezgodnego z prawem w rozumieniu art. 424^{1b} k.p.c. postanowienia sędziego komisarza z dnia 3 grudnia 2010 r., którym odrzucono jego zarzuty na plan podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży prawa użytkowania wieczystego nieruchomości oraz postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 2 marca 2011 r., oddalającego zażalenie na to postanowienie. Podnosił, że w toku postępowania upadłościowego zabezpieczona hipoteką wierzytelność nie została zaspokojona w należytej wysokości, z uwagi na nieuprawnione uwzględnienie w ramach kosztów bliżej określonych kwot.

Sąd Okręgowy uznał, że powództwo podlega oddaleniu, gdyż wskazane w pozwie orzeczenia nie są niezgodne z prawem w rozumieniu art. 417¹ § 2 k.c. i art. 424^{1b} k.p.c. Podkreślił, że sformułowanie „koszty związane ze sprzedażą” w ówczesnym brzmieniu art. 345 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2003r. „Prawo upadłościowe i naprawcze” (jedn. tekst: Dz. U. z 2012 r., poz. 1112 ze zm.) może być interpretowane szeroko, biorąc pod uwagę fakt, że sprzedaż nieruchomości to nie tylko konkretna czynność ale często rozłożony w czasie proces generujący znaczne koszty. Stanowisko sędziego komisarza i Sądu Rejonowego wyrażone w kwestionowanych orzeczeniach zostało szczegółowo uzasadnione, uwzględniało zasadę optymalizacji wyrażoną w art. 2 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze.

Na skutek apelacji powoda Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 30 listopada 2012 r. uchylił zaskarżony wyrok w części, w jakiej zostało oddalone powództwo co do kwoty 700.572,46 zł. i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Sąd przyjął, że ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego były prawidłowe, trafna również okazała się wykładnia art. 417¹ § 2 k.c. i art. 424^{1b} k.p.c. oraz art. 345 ust. 1 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze. Podkreślił jednak, że ocena dokonana przez Sąd Okręgowy nie objęła wszystkich pozycji, które zostały uwzględnione w ramach podziału funduszy masy upadłości. Pominęła

kwotę 700.572,46 zł odliczoną od ceny sprzedaży w ramach „kosztów związanych ze sprzedażą” (50% straty za 2008 r., 100% straty za 2009r. oraz cena nabycia nieruchomości). Zasadność tego odliczenia nie została wyjaśniona w kwestionowanych orzeczeniach zapadłych w toku postępowania upadłościowego, mimo podniesienia zarzutów przez powoda. Brak rozważenia podstawy faktycznej i prawnej powództwa co do tej kwoty oznacza, że w tym zakresie nie została rozpoznana istota sprawy.

Orzeczenie to zaskarżył pozwany zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. Pozwany wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. - w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381), która weszła w życie z dniem 3 maja 2012 r. - zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu projektu nowelizacji wskazano, że instytucja uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji wraz z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania jest nadużywana, zaś obecny model postępowania cywilnego zakłada, że druga instancja stanowi instancję merytoryczną, w ramach której rozpoznanie sprawy powinno nastąpić *ex novo* i zakończyć się wydaniem merytorycznego rozstrzygnięcia kończącego spór pomiędzy stronami.

W myśl art. 386 § 4 k.p.c., poza wypadkami określonymi w § 2 i 3, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Treść omawianych przepisów wskazuje, że możliwość uchylenia wyroku przez sąd drugiej instancji została ograniczona wyłącznie do sytuacji wyczerpująco w tych przepisach wymienionych. Oznacza to, że nie ma podstawy do dokonywania wykładni rozszerzającej przesłanki „nierozpoznania

istoty sprawy" (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12, niepubl.). Powyższy wniosek wynika również z właściwości postępowania apelacyjnego, które obejmuje merytoryczne rozpoznanie sprawy. Sąd odwoławczy, kontynuując postępowanie przed sądem pierwszej instancji, rozpoznaje sprawę na nowo w sposób w zasadzie nieograniczony (por. uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55).

W rozpoznawanej sprawie Sąd Apelacyjny uzasadnił uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania tym, że Sąd Okręgowy nie rozważył jednego z zarzutów podnoszonych przez powoda i uznał, że w tym zakresie nie została rozpoznana istota sprawy. Takie stanowisko nie jest trafne. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936 poz. 315; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 22; z dnia 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97, LEX nr 50750; z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, LEX nr 519260; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36; z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, LEX nr 178635.; z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2).

Sąd I instancji przeprowadził postępowanie dowodowe, odniósł się do szeregu zagadnień prawnych podlegających rozważeniu w sprawie, co w podstawowym zakresie zostało zaakceptowane przez Sąd Apelacyjny. Zaniechał wprawdzie szczegółowej oceny, czy w ramach „kosztów związanych ze sprzedażą” w rozumieniu art. 345 ust. 1 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze mieszczą się koszty stanowiące łącznie kwotę 700.572,46 zł, jednak jest to kwestia cząstkowa, stanowiąca jedynie fragment rozpoznawanej sprawy. Jej pominięcie nie stanowi nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy w rozumieniu

art. 386 § 4 k.p.c., a jedynie zarzut naruszenia prawa materialnego, który powinien zostać rozpoznany samodzielnie przez Sąd II instancji.

Uznając zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. za uzasadniony Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok, a orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawił, zgodnie z 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c., Sądowi Apelacyjnemu.